

limburgs tijdschrift voor genealogie

Administratie: Postbus 83, Maastricht

Redactie: Spaanse Singel 12, Beek

Postrekening: 10 37 880

Versijnt tenminste éénmaal per kwartaal

JAARGANG 6, NUMMER 6, DECEMBER 1978

REDACTIONEEL BELEID

Reeds zes jaar lang bepaal ik grotendeels het beleid van de redactie van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie. Dat houdt in dat de beslissing welke artikelen uiteindelijk in het blad worden geplaatst praktisch altijd door mij genomen wordt. Hierbij ben ik uiteraard afhankelijk van de aangeboden artikelen, maar dat aanbod is inmiddels zo groot geworden, dat het maken van een keuze steeds makkelijker wordt. Enerzijds is het nu mogelijk variatie aan te brengen, zodat niet het ene nummer als twee druppels water op het andere lijkt, anderzijds blijven de ingezonden artikelen nu soms vrij lang liggen voor ze aan publikatie toekomen.

Toen ik de taak van hoofdredacteur op mij nam, deed ik dat vanuit een bepaalde visie. Deze visie heeft zich in de loop der jaren natuurlijk ontwikkeld. Er treedt een bepaalde verfijning en relativering op. Toch wil ik de uitgangspunten van het begin onverkort handhaven. Deze uitgangspunten heb ik op de eerste algemene ledenvergadering uiteengezet. Het tijdschrift behoort m.i. te zijn: a. contactorgaan tussen de leden, b. informatiebron voor de genealogische onderzoeker, c. publikatiemedium voor onze leden, waarin zij hun bereikte resultaten aan anderen kunnen meedelen.

Hoe wordt nu deze doelstelling gerealiseerd? Als ons tijdschrift een goed contactorgaan wil zijn, moet men de leden in staat stellen op de hoogte te raken van elkaars interesses, gegevens en problemen. Daarvandaan series als het Limburgs Genealogisch Repertorium en de Vraag- en Antwoorderubriek. Ook aan de informatie wordt veel aandacht besteed. Naast documentaire artikelen als bronnen of bewerkingen daarvan (bijv. Gichtregisters Klimmen, Personalia Baexem, Trouwregister Gereformeerde Gemeente Vroenhoven etc.), ook instructieve artikelen, waaruit men kan leren hoe een bepaald onderzoek verloopt of welke mogelijkheden men heeft om genealogisch onderzoek te verrichten in bijv. Duitsland. Ook proberen wij aan te geven wat waar te vinden is. Tevens genieten artikelen die duidelijk instructieve of documentaire waarde hebben de voorkeur.

Op het facet: publikatie van bereikte resultaten wil ik wat dieper ingaan. Als men moet beslissen welke artikelen wel in aanmerking komen voor plaatsing en welke niet, dient men zich te beraden over de criteria die men daarbij wil aanleggen. Bij vele wetenschappen ontstaat tegenwoordig nogal eens een controverse tussen de professionele beoefenaars en de amateurs. Geschiedenis, en zijn vele hulpwetenschappen, ontkomt niet aan dit verschijnsel, sterker gezegd: hier treedt het misschien wel het meest op. De redactie — en zeker de hoofdredacteur — moet dan soms een keuze maken. Voor mij heeft deze keuze altijd duidelijk gelegen: ik kies de zijde van de amateurs, zonder daarmee alle kwaliteitseisen te laten vallen. Ik laat mij daarbij leiden door de volgende overwegingen:

1. Genealogie is een wetenschap die voornamelijk door amateurs beoefend wordt. Zelfs kan men de meeste professionele genealogen niet anders betitelen dan als vergevorderde amateurs die van hun liefhebberij hun vak hebben gemaakt.
2. Genealogie is geen exacte wetenschap. Welke resultaten bereikbaar zijn en hoe nauwkeurig deze te maken zijn is nauwelijks vast te stellen. Zelfs het meest grondige onderzoek kan later door een toevalsvondst gelogenstraft worden!
3. Ook de historisch geschoolde vakman zal moeten toegeven dat zijn resultaten vaak niet beter zijn dan die van de goede amateur. Het enige verschil is misschien dat de eerste eerder afziet van

- publikatie, omdat hij niet „zeker” van zijn zaak is.
4. Een tijdschrift als het onze moet de durf hebben „tentatieve” artikelen te plaatsen. Ook al is het onderzoek (nog) niet volledig geweest, ook al zijn nog niet alle bronnen benut, ook al zijn nog niet alle conclusies waterdicht, toch heeft een artikel waarde wanneer het de verzamelde gegevens vastlegt en de (voorlopige) conclusie van de schrijver weergeeft. Hiermee bereikt men dat de over de lezers verspreide kennis nu misschien in reacties gebundeld kan worden en dat de discussie over en de bestudering van een bepaald onderwerp op gang komt. Diegenen die in eenzelfde onderwerp geïnteresseerd zijn kunnen hierdoor met elkaar in contact komen en zo meer plezier van hun hobby hebben.
  5. Sommigen schijnen nog niet te beseffen dat voor het juiste beoefenen van de genealogie niet alleen de in archieven opgeslagen stukken van belang zijn, maar ook de familie-overleveringen, de erfstukken, de tradities, de voorwerpen. Wanneer de vorm en de inhoud van een mensenleven alleen bepaald zou worden door de schriftelijke neerslag daarvan, zou menig voorouder van ons slechts een mager leven hebben gehad (of misschien zelfs nooit gestorven zijn, want zijn overlijdensakte is nergens te vinden!).
  6. In dat verband heb ik dan ook altijd iedereen gestimuleerd die d.m.v. een werkgroep of op eigen initiatief documentatie wilde verzamelen over het leven van onze voorouders. Zoals de werkgroep: Soldaten in vreemde krijgsdienst, die zoveel mogelijk verhalen, overleveringen en documenten over deze soldaten wil verzamelen. Wanneer een dergelijke werkgroep erin slaagt één collectie brieven van een soldaat van Napoleon aan zijn ouders voor vernietiging te behoeden, heeft zij al nuttig werk gedaan. Archiefstukken blijven – naar wij mogen aannemen – wel bewaard voor nader onderzoek, maar voorwerpen zoals brieven, onderscheidingstekens, oorkonden, wapens, portretten e.d. kunnen bij elke verhuizing verdwijnen of in andere handen, die niets van hun geschiedenis weten, overgaan.
  7. Vaak durven amateurs projecten aan, waarvoor vaklieden terugschrikken. Misschien wel omdat zij „niet geremd worden door enige kennis”, zoals wel eens spottend wordt beweerd. Het is best mogelijk dat hun resultaten dan niet altijd de toets der wetenschappelijke kritiek kunnen doorstaan (dat overkomt de vakman overigens ook wel eens!). Hun grote verdienste is echter dat zij het onderwerp geëntameerd hebben, dat zij er belangstelling voor hebben gevraagd, dat zij gegevens erover verzameld hebben en dat zij door hun frisse kijk vaak onvermoede vondsten doen. Bovendien zijn hun artikelen vaak leesbaarder dan die van de vakman. In dit verband wil ik wijzen op het grote succes van de herdruk van de Maasgouw. Niet alles wat daarin gepubliceerd is heeft wetenschappelijke waarde, of kan nu nog als bruikbaar materiaal beschouwd worden, maar het is een genoegen om erin te lezen, en er is toch ook veel aan gegevens in vastgelegd, dat anders slechts voor een kleine groep toegankelijk zou zijn.
  8. De laatste tijd verneem ik zijdelingse of rechtstreekse kritiek op bepaalde publikaties. Ik wil nogmaals stellen dat ons tijdschrift openstaat voor discussie en kritiek. Wanneer iets wordt gepubliceerd dat achteraf onjuist blijkt te zijn, dan juich ik het zelfs toe als daarop een reactie komt en ik streef ernaar een dergelijke correctie zo spoedig en zo duidelijk mogelijk te plaatsen. Wel vind ik dat deze kritiek zich niet op pieteputerigheden moet richten!
  9. Uitdrukkelijk wil ik stellen dat wij natuurlijk niet duidelijk onjuiste of al te fantastische artikelen zullen opnemen, maar het ligt m.i. niet op de weg der redactie alle in een artikel verwerkte gegevens op hun juistheid te toetsen. De verantwoordelijkheid daarvoor berust bij de auteur. Wanneer wij twijfelen zullen wij dat kenbaar maken, maar wij laten controle van de voor een lezer bruikbare gegevens gaarne aan hemzelf over.
  10. Samenvattend: Ons tijdschrift wil zijn een bijdrage aan een juiste, goede en correcte beoefening van de genealogie. Het schroomt daarbij echter niet artikelen op te nemen, waarin misschien „overijlde” conclusies worden getrokken, die „feitelijk” niet compleet zijn, waarin het gestelde probleem niet opgelost wordt. Daarbij ga ik uit van de veronderstelling dat zij die het werkelijk beter weten, zullen reageren en hun visie en kennis zullen aandragen, om daardoor onze lezers te verrijken en hen een beter inzicht in de materie te verschaffen. Op die manier zal het tijdschrift aan zijn doel beantwoorden.

Gaarne leg ik u deze visie op het redactioneel beleid voor. Uw commentaar wacht ik af. Ik hoop dat u het – althans in grote lijnen – met mij eens kunt zijn. Mocht dat niet zo zijn, dan zal ik daar mijn conclusies uit moeten trekken.

*J.H.M. Hoen,
hoofdredacteur.*

Correspondentie

Tot mijn verbazing trof ik in het oktobernummer (blz. 78-82) van het L.T.G. een aan mij gerichte brief aan van de Rijksarchivaris in Limburg, de heer drs. M.K.J. Smeets.

Eenzelfde brief ontving ik reeds in september en heb toen onmiddellijk gereageerd. Niet alleen ontving ik geen verontschuldiging maar kennelijk is ook niet afgezien van plaatsing in ons tijdschrift. Daar een genealogisch tijdschrift nog over tientallen jaren wordt geraadpleegd wil ik, hoewel het in feite een futilliteit betreft, toch even het misverstand rechtzetten.

De gewraakte passage luidde (78-66): De klapper van Amsterade, aanwezig in het Rijksarchief te Maastricht, vermeldt het overlijden op 28-02-1666 van Severinus, zoon van Severinus Gielen en Maria Claessens. Dat leek een gelukkige vondst maar bij controle bleek er te staan: zoon van Martinus Gielen en Maria Cleinjans. Het intrigeert mij hoe deze vergissing kon ontstaan.

Wat was de bedoeling van deze laatste opmerking? Wel, het was duidelijk geen gewone leesfout, de tekst was gemakkelijk leesbaar. Mijn veronderstelling was nu, dat de samensteller van de klapper de combinatie Severinus Gielen-Maria Claessens ergens gezien moest hebben, met name als getuigen bij doop of huwelijk. Als we dat konden vinden dan hadden we de achternaam van de echtgenote van Severinus. Haar voornaam was in ieder geval Maria.

Hoe iemand dat een „uithaal aan het adres van de goedwillende amateurs ...” kan noemen is mij een raadsel. Daarvoor heb ik trouwens te vaak een dankbaar gebruik van de klappers gemaakt.

Blijven we met de vraag zitten hoe de geprikkeldheid te verklaren waarmee op het Rijksarchief zelfs de kleine lettertjes van de noten worden nageplozen om mogelijke boosaardige kritiek op te sporen!

w.g., H. Kreyns

Naschrift van de redactie

Toen wij de brief van de Rijksarchivaris aan de heer Kreyns opnamen in ons tijdschrift (wij ontvingen hem vlak voor het afsluiten van het oktobernummer) waren wij in de veronderstelling dat de heer Kreyns ervan op de hoogte was dat deze brief ook ter publikatie aan ons was toegezonden. Dit bleek achteraf niet het geval te zijn. Hadden wij dat geweten, wij zouden hem verwittigd hebben en in de gelegenheid gesteld hebben het misverstand nog in hetzelfde nummer recht te zetten. Temeer daar ook wij uit de opmerking van de heer Kreyns niets anders hadden opgemaakt dan dat hij zich afvroeg of deze „verschrijving” misschien veroorzaakt was door informatie die de afschrijver wél bezat, en wij niet. Ook mijn nieuwsgierigheid werd geprikkeld, daar ik ook in deze familie geïnteresseerd ben. En iedere ervaren genealoog weet dat „zogenaamde” fouten je vaak op het juiste spoor brengen!

Inhoud van dit nummer:

101. Redactioneel beleid

103. Mededelingen

104. Vijfde aanvulling lijst beschikbare genealogische bronnen.

105. De Neerbeekerhof, zijn eigenaars en bewoners,

door F.C.S. Ramaekers, Steenbokstraat 9, 6531 TE Nijmegen; wordt vervolgd.

BOEKBESPREKING

J.H. Strijkers: „Kroniek van de Daneker familie Meex”. Berg a.d. Maas, september 1978, uitgave in eigen beheer. Te verkrijgen door overmaking van f. 21,— op girorekening 3601428 t.n.v. J.H. Strijkers, Koningsberg 17, Berg a.d. Maas. Het boek wordt dan toegezonden. Men kan ook op bovengenoemd adres afhalen tegen betaling van f. 17,50.

Goede wijn behoeft geen krans! Toch enkele woorden van lof voor dit nieuwe, 107 pagina's tellende boekje van ons volijverig medelid. Het is verbazingwekkend hoe hij erin slaagt op zo'n korte termijn zoveel interessante, fraai geïllustreerde familiegeschiedenissen te produceren! Een voorbeeld en inspiratie voor anderen, en dus ook van harte aanbevolen.

Grote contactdag

Ter gelegenheid van het 12½jarig bestaan van de Sectie Genealogie van de Kring Venray van het L.G.O.G., waarvan 2 bestuursleden onlangs tevens tot bestuurslid van onze Sectie zijn gekozen, zal er door beide Secties een grote Contactbijeenkomst worden georganiseerd, vergelijkbaar met de Genealogische Dag, die door de N.G.V. telkenjare wordt gehouden.

Deze bijeenkomst zal plaatsvinden in Kasteel Well op 10 maart 1979. Het programma zal ongeveer de hele dag (van 10 tot 17 uur) in beslag nemen. Wij verzoeken u die dag alvast te reserveren. Nadere mededelingen en een intekenformulier zullen u bij convocatie nog worden toegezonden.

In het kader van hetzelfde jubileum organiseert de Sectie Genealogie Venray een bijeenkomst in de foyer van de Schouwburg te Venray op 22 januari 1979, om 20.00 uur. Mr. dr. L. de Gou uit Haarlem zal dan een lezing houden over „De familie Houba als Maasschippers”, terwijl er ook een expositie zal plaatsvinden van de door de leden in die 12½ jaar bereikte resultaten in de vorm van kwartierstaten, stambomen en verschenen publikaties.

Vijfde aanvulling lijst beschikbare genealogische bronnen

046. Geulle (Ned. Herv.)

- 046-1. Lidmaten 25/10/1699 – 9/6/1799; D 18/11/1663 – 3/12/1797;
H 17/9/1695 – 12/7/1795.

048. Grathem (parochie van de H. Severinus)

- 048-1. D 2/10/1650 – 19/3/1670; S ..8/1650 – 30/9/1668; D 29/3/1670 – 17/12/1670;
H 12/10/1650 – 27/11/1670; S ..9/1635 – 25/4/1650.
048-2. D 20/1/1671 – 27/2/1706; S 26/1/1671 – 21/1/1703; H 12/8/1672 – 22/2/1700.
048-3. D 26/3/1706 – 21/7/1740; H 23/11/1717 – 20/7/1738.
048-4. H 30/9/1738 – 21/2/1740; H 26/9/1713 – 27/7/1717;
S 13/11/1713 – 29/6/1740; D (onwettig) 15/10/1725 – 6/3/1737;
D 16/9/1713 – 3/5/1714; D 23/6/1705 – 15/10/1733.
048-5. D 8/1/1734 – 25/12/1769.
048-6. D (onwettig) 27/9/1740 – 27/1/1766; D 8/1/1770 – 3/11/1795.
048-7. D 8/1/1770 – 17/4/1800.
048-8. D 21-4/1800 – 12/2/1819.
048-9. D 17/2/1819 – 29/3/1837.
048-10. D 2/4/1837 – 21/1/1860.
048-11. D 3/3/1860 – 17/12/1868; H 26/9/1713 – 20/6/1786.
048-12. H 11/7/1786 – 4/4/1795; H 18/2/1770 – 24/6/1814.
048-13. H 28/7/1814 – 28/11/1855.
048-14. H 1/4/1856 – 23/11/1869; S 13/11/1713 – 29/6/1740; S 7/1/1770 – 24/7/1802.
048-15. S 16/9/1802 – 29/6/1845.
048-16. S 11/11/1845 – 3/7/1881.
048-17. S 4/7/1881 – 25/11/1895; D 30/1/1781 – 10/2/1788.
048-18. D 9/3/1788 – 1/9/1796; H 13/3/1781 – 22/11/1796; S 5/1/1781 – 15/12/1796;
D 30/1/1781 – 3/2/1782.
048-19. D 20/3/1782 – 10/8/1805; H 13/2/1781 – 17/1/1786.
048-20. H 19/2/1786 – 3/7/1805; S 5/1/1781 – 18/2/1799.

057. Heer (Parochie van de H. Petrus Banden)

- 057-1. D 17/7/1654 – 3/12/1682.
057-2. D 17/12/1682 – 19/11/1695; H 21/7/1654 – 5/2/1695;
alfabetische lijst huwelijken 1654-1700; S 20/9/1661 – 9/8/1664.
057-3. S 30/11/1664 – 1676; diverse aantekeningen.
057-4. D 13/1/1696 – 29/7/1712.
057-5. D 8/5/1712 – 11/1/1730.
057-6. D 13/9/1729 – 9/6/1750; H 28/7/1743 – 11/6/1769; H 30/1/1701 – 14/6/1708.
057-7. H 1/7/1708 – 9/7/1743; D 6/6/1750 – 15/4/1764.
057-8. D 19/8/1767 – 29/12/1769; S 13/9/1681 – 5/9/1751.
057-9. S 13/9/1751 – 20/11/1769; D 4/9/1705 – 12/4/1740; D 5/1/1770 – 23/7/1774.
057-10. D 12/3/1744 – 2/2/1798; alfabetische lijst.
057-11. H 19/8/1769 – 2/10/1796; alfabetische lijst; DH 1770.
057-12. S 16/2/1770 – 8/12/1797; alfabetische lijst; D 7/1/1775 – 18/12/1780.
057-13. D 1/6/1780 – 22/2/1808.
057-14. D 21/1/1808 – 11/9/1824.
057-15. D 2/9/1824 – 9/5/1837.
057-16. D 18/3/1837 – 7/4/1853.

F.C.S. RAMAEKERS

DE NEERBEEKERHOF, ZIJN EIGENAARS EN BEWONERS.

Voorwoord

Onder bovengenoemde titel zal in twee afleveringen een overzicht gegeven worden van de opkomst en ondergang van een hoeve, vroeger gelegen onder de gemeente Beek (L.) en in 1917 gesloopt. Deze historie werd samengesteld aan de hand van gegevens die ten dele reeds gepubliceerd zijn, echter zo verspreid dat een samenvatting ervan nodig was om een overzicht te krijgen. Naast gegevens uit reeds bestaande literatuur werd echter ook gebruik gemaakt van informatie verkregen uit gesprekken met oudere mensen die de hoeve nog gekend hebben, en van gegevens aanwezig op het archief van de gemeente Beek. Verder konden foto's bemachtigd worden die ons een zeer goede indruk geven van de toestand in 1916.

Het zo ontstane artikel heeft niet de pretentie volledig te zijn, doch moet eerder gezien worden als een beginstudie over dit onderwerp. Verwacht wordt dat een bestudering van de Gichtregisters van de schepensbank Beek en van de archieven van Aldenbiessen nog vele waardevolle gegevens zullen opleveren omtrent de hoeve en haar bewoners. De publikatie van onderstaande gegevens is echter in zoverre waardevol, dat zij voor het eerst een algemeen overzicht geeft van het lot van de Neerbeekerhof door de eeuwen heen. Aan de hand hiervan kan een uitgebreidere studie worden opgezet, waarbij doelgericht te werk kan worden gegaan. Verder hoopt de auteur dat de lezers die aanvullingen en correcties kunnen aandragen, dit ook daadwerkelijk zullen doen. Hiervoor reeds bij voorbaat mijn dank!

Inleiding

In 1505 wordt in de „Chronijk der Landen van Overmaze en aangrenzende gewesten door eenen inwoner van Beek bij Maastricht”¹, die wordt toegeschreven aan Peter Trecpoel, priester, geboren te Beek in 1442, melding gemaakt van de vernielingen die door Gelderse troepen („Gelressen”) in Beek en omstreken werden aangericht. Toen deze troepen, die van Roermond kwamen, het dorp van Beek binnentrokken, vluchtten dorpelingen de kerk in en probeerden de vijand „myt schyetten van boessen inde van boeghen” te keren. De vijand echter drong de kerk binnen en stak deze in brand om daarmee de Bekenaren die in de toren zaten „te verbornen off te verblusschen myt roucke”. De soldaten „stocken due dat vuer aen myt groetten thoerne inden dorp van Beick .... inde branden dat schoen doerp al te gronde kael aff”. Het „Gasthuys, dat huys der armen luyden” bleef ternauwernood gespaard door smeekbeden „van den gueden erbarygen vrouwen” van Beek. De troepen trekken daarna brandschattend richting Neerbeek. We lezen: „Alsus toeghen sy due nyderwartz dat dorppe dael, inde verbrandent al kael te gronde aff, sonder yet te sparen, arm off ryck, mer dan eynen hoeff liggende onder off beneden ant dorp, tue behorende den herscappe van Schoenvoerst ....”. De troepen trokken verder door „Nyederbeick, inde branden dat ouck al kael aff op twe off dry huysen noe”². De hierboven genoemde hoeve, die toebehoorde aan de heren van Schoonvorst, wordt door zowel Habets¹ als Gadiot³ vereenzelvigd met de Neerbeekerhof. Deze kolossale hoeve, die in 1917 werd gesloopt⁴, was gelegen onder (Hollands- of Staats) -Neerbeek, gemeente Beek. De voorvoegsels kreeg het gehucht Neerbeek om het te onderscheiden van Spaans-Neerbeek, gelegen onder de gemeente Geleen en bij de verdeling van de Landen van Overmaas door het Partage Tractaat van 1661 toegewezen aan de Spaanse koning.

Alvorens over te gaan tot een uitgebreidere beschrijving van de vroegere eigenaren van de Neerbeekerhof (Nirbikkerhaof in het Beeks dialect⁵), wil ik eerst enkele aantekeningen plaatsen omtrent het ontstaan, de locatie en de opbouw van deze hoeve.

Situering en constructie.

De voormalige Neerbeekerhof was gelegen tussen de tegenwoordige Keulsteeg, Dorpstraat en de Hofstraat. Aan de zuid-oostelijke kant van de hoeve stroomde de thans overkluisde Keutel(e)beek, die komende vanuit de richting Beek zijn weg naar Geleen vervolgt langs de Keulsteeg en het noordelijke deel van de Dorpstraat. Vlak voor de Neerbeekerhof maakte deze beek, nadat ze de weg was overgestoken, een bocht naar rechts, en stroomde daarna weer linksaf aan de N.W.-kant van de

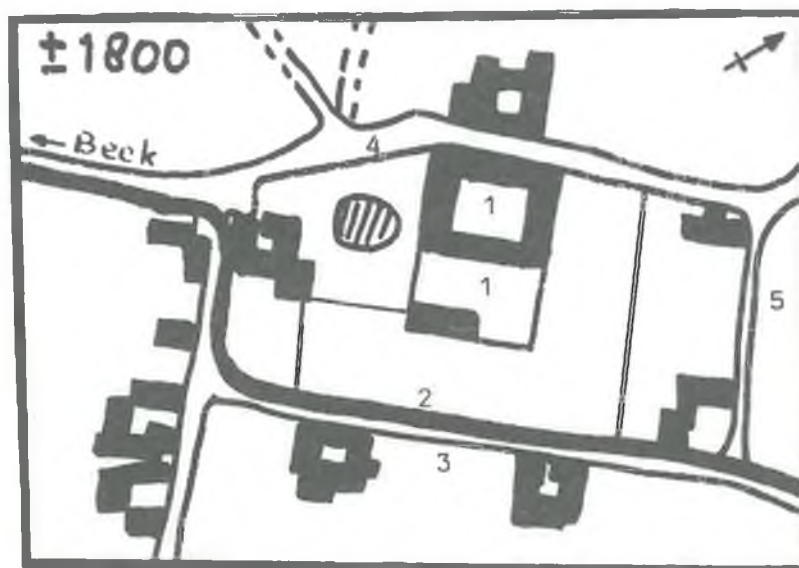

Fragment uit een kaart van Limburg in de Blaeu-atlas van 1670.
(Aanwezig op de Universiteitsbibliotheek te Nijmegen.)

Nierbeek omstreeks 1800. Fragment uit de Tranchot-kaart nr. 76.

Keulsteeg verder. Aan de hand van deze situering zou men kunnen speculeren omtrent het ontstaan van de Neerbeekerhof. We moeten daarvoor terug naar de tijd van de grote volksverhuizingen, die in de vierde en vijfde eeuw van onze jaartelling plaatsvonden. In die tijd namen Salische-Franken, die vanuit België de Maas waren overgestoken, in onze gebieden de plaats in van de Romeinse overheersers. De leden van deze volksstam woonden hoofdzakelijk in alleenstaande boerderijen die aan kleine rivieren gelegen waren. De mogelijkheid kan dan ook niet uitgesloten worden dat de eerste aanleg van de Neerbeekerhof reeds uit deze tijd stamt. De plaatsaanduiding van Neerbeek, die etymologisch verklaard kan worden als „stroomafwaarts gelegen aan de Keutel(e)beek t.o.v. Beek”⁶, stamt volgens Gysseling⁷ dan ook uit de Germaans-Frankische tijd en zou toendertijd Nipara - baki zijn geweest. De oudste aanduiding van de plaats vinden we echter pas zes eeuwen later in een charter van het jaar 1225. Op 6 februari van dat jaar schonken nl. Arnoldus van Born, proost van dat kapittel en zijn neef Gozewinus IV aan de kanunniken van het kapittel van de O.L. Vrouwekerk te Maastricht 6 mansi bouwland „in villa que nederbeke dicitur” (gelegen in de buurtschap die nederbeke wordt genoemd)^{8,9}. Omtrent de constructie van de Neerbeekerhof kan pas vanaf ca. 1800 een beeld gevormd worden. Rond die tijd werd nl. het gebied van Valkenburg opgemeten door de Franse geografische ingenieurs Roubo en Boutinot o.l.v. generaal Tranchot. Deze opmetingen, die tussen 1805 en 1807 gedaan zouden zijn, werden vastgelegd op de z.g. Tranchot-kaarten waarvan de originelen zich bevinden in de Staatsbibliotheek te Marburg/Lahn (Dld.). Ook Nierbeck werd zeer gedetailleerd op kaart vastgelegd en aan de hand hiervan kon een situatieschets gemaakt worden van de Neerbeekerhof en omgeving van omstreeks 1800. (zie fig.).

Situatieschets van de Neerbeekerhof en omgeving rond 1800 samengesteld aan de hand van de Tranchot-kaart van het land van Valkenburg (nr. 76).

1. de Neerbeekerhof; 2. de Keutel(e)beek; 3. Keulsteeg; 4. Dorpstraat; 5. Hofstraat, toendertijd de „Steeg achter de Neerbeekerhof” geheten.

Aan de hand van deze schets kunnen we zien dat de hof in die tijd nog niet de uiteindelijke vorm had bereikt, maar dat de omtrek hiervan reeds op de kaart is aangegeven. Deze uiteindelijke vorm is wel aangegeven op een kadastrale kaart van Beek uit 1842¹⁰. We zien hierop dat de hoeve ongeveer de dubbele omvang heeft gekregen vergeleken met de toestand rond 1800 en dat verder twee panden zijn bijgebouwd, een bergplaats en een bakhuisje (nrs. 3 en 4 op de kaart). Uit gegevens in het kadastrale boek van 1820 kunnen we concluderen dat deze toestand toen reeds moet hebben bestaan, hetgeen blijkt uit de volgende opgave¹¹:

Neerbeek omstreeks 1842, met een specificatie van de Neerbeekerhof.
Fragment uit een kadastrale kaart van Beek, overgetekend door mev. Nijsten-Colaris uit Beek.
1. en 2. Huis, stal en schuur; 3. huis en bergplaats; 4. bakhuis; 5. schop voor landbouwmachines;
6, 7 en 8. boomgaarden; 9. lustbos; 10. weiland; 11, 12 en 13. tuin; 14. visvijver; 15. poel.

Eigenaar: Banens Ve Pre françois rentière à Neerbeek

<i>perceelnr.</i> (oud)	<i>omschrijving</i>	<i>nombre d'arpens,</i> <i>perches et mètres</i>	<i>perceelnr.</i> (nieuw)
B 54	verger	3.07.74	B 57
B 92	"	1.64.49	B 110
B 105	jardin	9.96	B 106
B 121	batiment	0.96	
B 122	jardin	6.71	B 138
B 123	mare	2.59	
B 124	batiment	11.24	B 135
B 125	parture	0.46	
B 126	maison	12.43	B 132
B 127	"	10.16	B 131
B 128	jardin	32.25	B 129
B 129	parture	2.36	B 137
B 130	etang	3.37	B 133
B 131	bosquet	20.72	B 134
B 177	maison	1.01	B 119

Verder blijkt uit dit boek ¹¹ dat de toenmalige bewoners van de hof een aanzienlijk aantal percelen grond onder Neerbeek bezaten, in het Stockenderveld, aan de Haarboom, onder het gehucht Neerbeek zelf, in het Heydeveld en verder nog op de Quakkel, de Hamen, voor de pastory en in het Boscherveld. Toen omstreeks 1845 de hoeve tegenover de Neerbeekerhof (nr. 7a op de kaart) werd gesloopt ¹², is dit land waarschijnlijk gedeeltelijk opgekocht door de familie Nijpels, de familie die toendertijd de Neerbeekerhof bewoonde of in eigendom had, en de rest door de bouwers van de boerderij Stassen, die op de hoek Fattenbergstraat-Dorpstraat ontstond (thans ook gesloopt). De percelen, op de kaart aangegeven met de nrs. 7a kwamen dus pas rond 1845 bij de Neerbeekerhof. Het perceel 6a moet tegen die tijd verkocht zijn en het totale perceel 6 en 6a heeft dan ook op een kadastrale kaart van rond 1845 twee nummers i.p.v. één, zoals in 1820 het geval was. Rond 1845 werd verder een nieuwe perceelsnummering ingevoerd, die reeds in bovenstaande tabel verwerkt is. Om een indruk te krijgen van de toestand rond de Neerbeekerhof in 1881 volgt hier nog een opgave uit dat jaar ¹³:

Eigenaar: De Montaigne Maria Sibille Philippina Woonplaats Maastricht.
Mevrouw Nijpels colonel
Bezittingen o.a. te Neerbeek

<i>perceelnr.</i>	<i>omschrijving</i>	<i>bunder</i>	<i>roede</i>	<i>ellen</i>	<i>nr. op de kaart.</i>
B 57	boomgaard	2	20	70	6
B 106	tuin		1	80	11
B 110	boomgaard	2	44	20	7
B 119	huis en bergpl.		1	20	3
B 130	boomgaard		4	60	8
B 131	huis		10	15	1
B 132	huis, stal, schuur		12	45	2
B 133	visvijver		3	35	14
B 134	lustbosch		25	05	9
B 135	bakhuis		25	45	4
B 136	weiland		12	15	10
B 137	poel		2	60	15
B 138	tuin		6	60	12
B 139	schop		6	95	5
B 129	tuin		41	35	13

Deze situatie was dezelfde in 1844 zoals blijkt uit kadasterboek nr. 1949 ¹⁴.

De hoeve zelf zal in 1845 niet veel verschild hebben, wat constructie en indeling betreft, met de toestand in 1916, vlak voor de afbraak.

Aan de hand van een twaalfstal foto's¹⁵ van de hof, gemaakt rond 1916, kon in samenwerking met de heer H.F.L. Mansvelt Beck, medewerker aan de Stichting Historisch Boerderij-onderzoek¹⁶, een indruk verkregen worden van de constructie rond die tijd.

De gesloten vorm van de Neerbeekerhof is het laatste stadium van de ontwikkeling van de Zuidlimburgse hoeve, waarvan men vroeger ten onrechte aannam, dat deze van de Romeinse Villa afstamde. Dit type hoeve is in de loop van de tijd ontstaan door steeds een nieuwe uitbreiding haaks op de reeds bestaande vleugel te plaatsen, totdat uiteindelijk de gesloten vorm is bereikt.

In de voorgevel, die wees in de richting Beek, waren drie rondboogpoorten aangebracht; staande voor de hof, van links naar rechts: de Herenpoort, de middenpoort en de schuurpoort. De Herenpoort was een torengedebouwtje met een zogenaamd Mansard-dak en de ingang was voorzien van een natuurstenen omlijsting in klassicistische stijl opgetrokken, zoals dat het laatste kwart van de 18e en begin 19e eeuw en vogue was. Mogelijk heeft de rechthoekige verheffing binnen het tympaan vroeger ooit een inscriptie bevat om de herinnering aan de daar gepleegde bouwactiviteiten levend te houden. Boven in het torengedebouwtje, waarvan de hoeken bovenaan met natuurstenen blokken zijn versterkt, bevinden zich twee grote oëils-de-boeuf, afwisselend afgezet met rollagen baksteen en natuurstenen blokken. Wanneer in dit artikel sprake is van natuursteen, dan gaat het waarschijnlijk om mergel, of anders een andere steensoort die in Zuid-Limburg gedolven werd. Onder de dakrand van het poortgedebouwtje zijn op de foto's openingen te zien, die mogelijk vlieggaten voor duiven waren. Vermeldenswaard in verband hiermee is, dat tot de afschaffing ervan in 1795 het recht van duivenslag tot de heerlijke rechten behoorde. Aan de kant van de cour ziet men boven de toegang de wapenstein, met de wapens van Banens en de Saveur in reliëf, waarover verderop in dit artikel meer. Men zou zich kunnen voorstellen, dat deze steen is aangebracht ter gelegenheid van een verbouwing/uitbreiding van de Neerbeekerhof door het niet onbemiddelde echtpaar Banens-de Saveur. Het is moeilijk te zeggen of het poortgebouw met zijn klassieke details in één keer tot stand is gekomen of dat het frontispice later is toegevoegd.

De midden- en schuurpoort waren eenvoudiger uitgevoerd met aanzet- en sluitstenen van natuursteen voor de gemetselde bogen. De middenpoort was mogelijk de ingang van de vroegere schuur, vooral omdat aan de kant van de binnenplaats voor de overspanning van de toegang slechts een houten latei is gebruikt. We zagen immers op de situatieschets van 1800, ontleend aan de Tranchot-kaart, dat toen de Neerbeekerhof nog maar half zo groot was als op het kadastrale plan van 1842 staat aangegeven. Ter hoogte van de latere middenpoort heeft een vleugel van de hof gestaan, die bij de uitbreiding is gesloopt. De gehele zuidvleugel was gekapt met een zadeldak, op de herenpoort na.

Langs de Dorpstraat was naast een stallengebouw of bergplaats het oude Herengoed (later knechtenhuis?) gelegen. Door hierna te noemen details onderscheidde dit gebouw zich van de overige opstallen. Vergelijken met de overige bebouwing stak het zowel in de diepte als in de hoogte uit. Terwijl aan de binnenplaats de dakrand gelijk liep met die van de overige vleugels van de hof, is er aan de buitenkant een verdieping bij gecreëerd door de noord- en westgevel hoger op te trekken. Gezien het daarbij gebruikte type vensters zal het om een latere toevoeging gaan. Opvallend is ook het gebruik van natuursteen op de hoeken. Het Herengoed bevatte een groot aantal vensters, hetgeen begrijpelijk is, als men de oorspronkelijke functie van het gebouw voor ogen houdt. De kloosterkozijnen, die reeds in de Middeleeuwen werden toegepast maar in Limburg na de 17e eeuw nog werden angewend, zijn door een kalf in tweeën gedeeld en bevatten glas-in-lood. Op de foto kan men hier en daar nog de duimen zien, waaraan de luiken voor de ondervensters werden afgehangen. De brede kozijnen met openslaande vensters op de begane grond zijn later aangebracht, wat het wegvallen van het eeuwcijfer van het jaartal (1?62) in de muurankers verklaart. Welk cijfer dit verdwenen anker heeft voorgesteld, is niet met zekerheid te zeggen. Opmerkenswaard is, dat, hoewel openslaande vensters hier einde 18e, begin 19e eeuw een nouveauté waren, een ongebruikelijk kleine roedeverdeling is aangehouden. Men was in die tijd immers in staat grotere glasruiten te produceren en men bracht deze, ook uit status-overwegingen, gaarne aan: vergelijk op de foto's de Empire-ramen rechts en de openslaande vensters met kleine roede verdeling links.

De noordgevel van de hoeve bestond verder aan de achterkant uit blinde muren met kleine lichtopeningen, die niet op gelijke hoogte waren aangebracht. Het geheel was overdekt met een zadeldak. Aan de muur langs de Keulsteeg kan men nog op de foto tekenen zien van de twee naast elkaar gelegen „sjoppere”, open bergplaatsen voor landbouwwerktuigen, die reeds vóór 1916 afgebroken waren. De schuur was gekapt met een schilddak, dat in verband met de daarin gelegen tassen hoger oprees dan de overige daken. Aan de binnenplaats was de muur van de schuur versterkt met uitmetselingen.

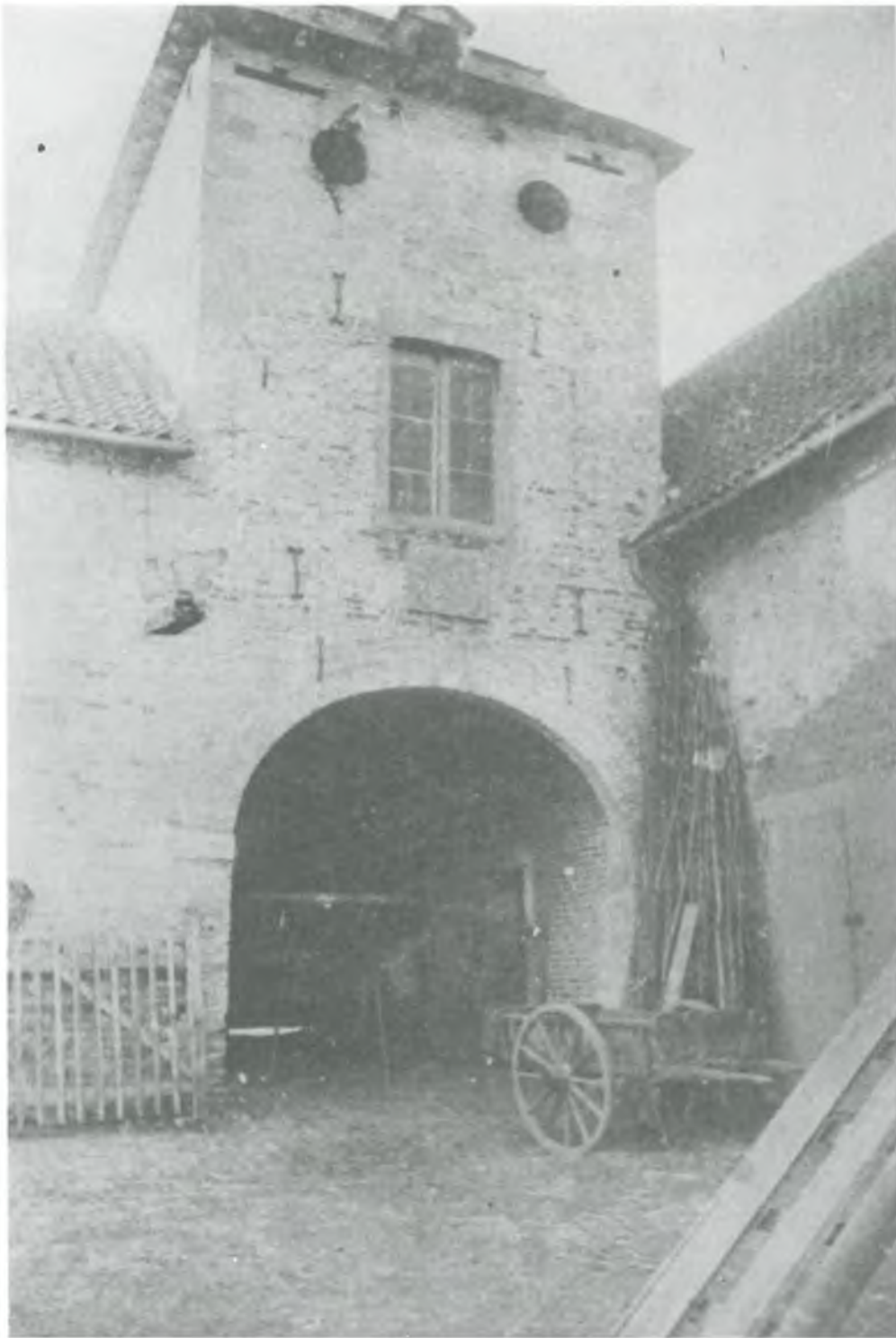
*Zuidgevel buiten met v.l.n.r. de herenpoort, middenpoort en schuurpoort.
Vóór de hoeve de poel met op de voorgrond Math Jansen, gemeente-opzichter.*

Zuidgevel met bakkes.

Linkergedeelte van de voorgevel (herenpoort) in noord-westelijke richting.

*Linkergedeelte van de zuidgevel vanaf de binnenplaats (cour).
Herenpoort met wapenstein van de familie Banens en De Sauveur.*

*Westgevel buiten vanuit zuiden.
Op de voorgrond Math Jansen staande in de Dorpstraat.*

Westgevel alsmede aanzet noordgevel buiten vanuit noorden langs de Dorpstraat.

Rechtergedeelte noordgevel buiten vanuit noord-oost, Oud-herengoesd.

Noordgevel buiten vanuit noord-oost.

*Oostgevel met aanzet zuidgevel vanuit zuid-oosten langs de Keulsteeg.
De „sjopper” langs deze gevel waren reeds afgebroken voor 1917.*

Binnenplaats naar noord-west met woonhuis en oud herengoed.

Binnenplaats vanuit noord-oost.

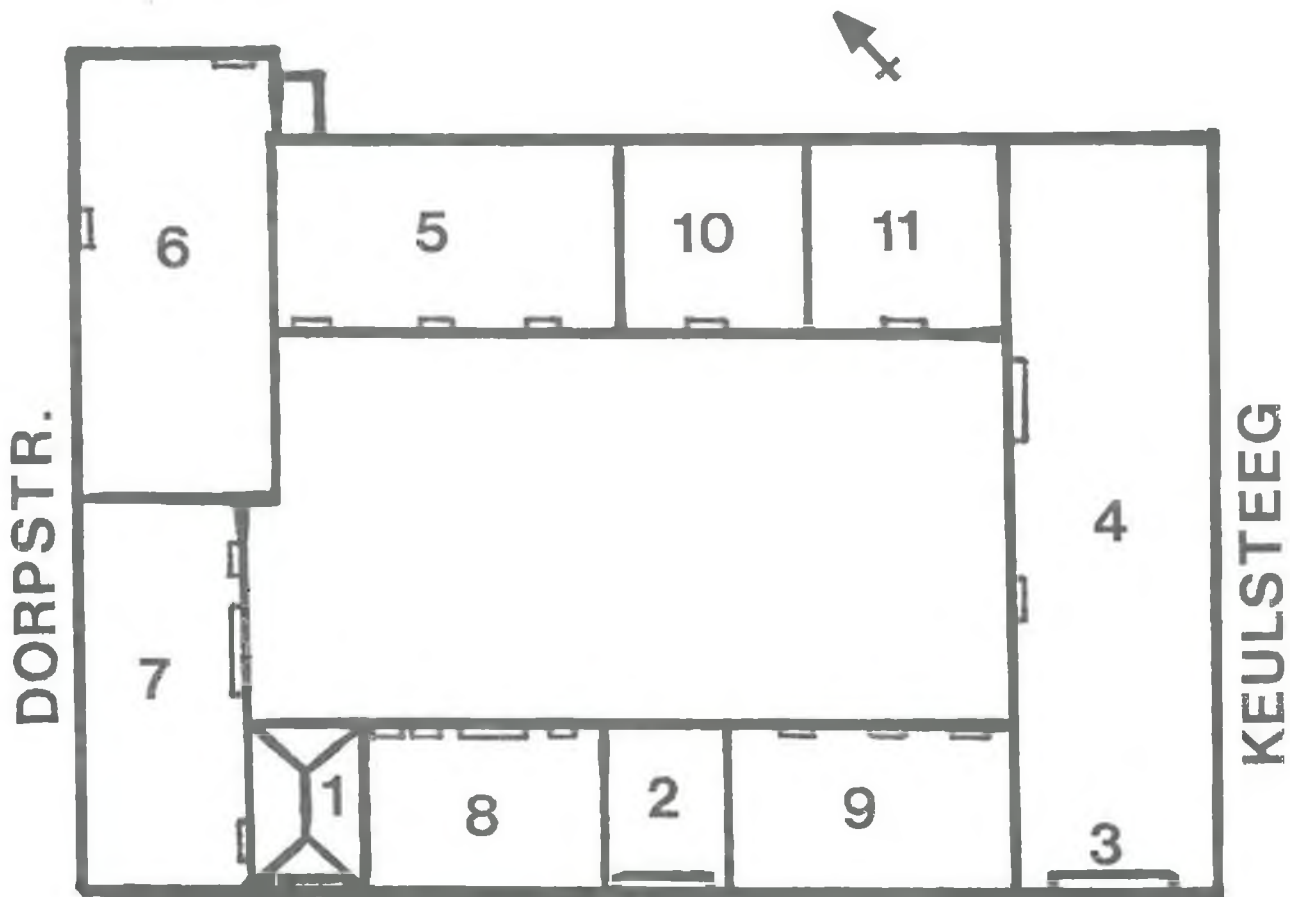
Oostgevel en aanzet zuidgevel op de binnencour vanuit noord-west.

Zuidgevel met midden- en herenpoort en aanzet westgevel op de binnencour vanuit noord-oosten.

Uit het voorgaande zou men voorzichtig de gevolgtrekking kunnen maken, dat de Neerbeekerhof in ieder geval twee keer een verbouwing/uitbreiding heeft ondergaan: een eerste maal tijdens de bewoning van het echtpaar Banens - de Sauveur en later nog eens rondom 1800 onder toezicht van weduwe Banens - de Sauveur, waardoor de hoeve twee keer zo groot in omvang werd. Het Herengoed zou dan met wijzigingen als oudste opstal van vóór deze bouwactiviteiten zijn blijven bestaan tot de algehele slooping van 1916.

Wat de indeling van de hof betreft wil ik verwijzen naar de onderstaande figuur, een reconstructie samengesteld aan de hand van een gesprek met dhr. Willem Banens. Van deze kolossale hoeve is thans alleen nog de bergplaats over (nr. 3 op de kaart van 1842). Tussen dit gebouwtje en de achterkant van de hoeve lag een tuin/boomgaard met een oppervlakte van ongeveer 40 are. Aan de kant van de Dorpstraat was deze tuin afgesloten door een manshoge muur, die het oude herenhuis verbond met de genoemde bergplaats. Marres en van Agt¹⁷ zeggen over dit gebouwtje het volgende: „Dorpstraat 63: Als enig overblijfsel van de Neerbeekerhof bakstenen gebouwtje met rondboogingang, versierd met bossage blokken en dichtgemetselde elliptische vensters”. Verder vermelden zij nog: „De omstreeks 1919 afgebroken Neerbeekerhof was blijkens een schilderij in de collectie van dr. Beckers te Beek gebouwd om een gesloten binnenplaats met torenachtig poortgebouw. In het Provinciaal Oudheidkundig Museum te Maastricht gevelsteen met de wapens Banens en De Saveur. In de raadzaal te Beek haardtégels”.

Reconstructie van de indeling van de Neerbeekerhof rond 1900.

1. Herenpoort; 2. Miádenpoort; 3. Schuurpoort; 4. Schuur; 5. Woonhuis; 6. Oude herengoed (latere knechtenhuis); 7. Schuur of bergplaats; 8. Varkensstal; 9. Koeienstal; 10. Paardenstal; 11. Koeienstal.

Tot zover de situering en constructie van de Neerbeekerhof. We zullen ons nu in de rest van dit artikel gaan bezighouden met de lotgevallen van zijn eigenaren en bewoners.